

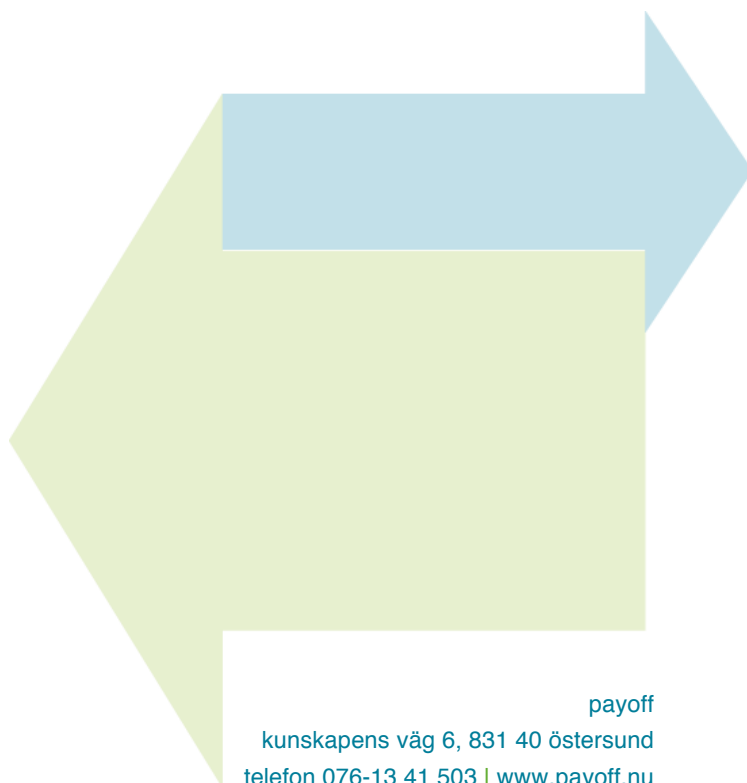

Samhällsekonomiska utvärderingar och analyser

Samhällsekonomisk utvärdering

Projekt Jobbcoach Samordningsförbundet Ale, Kungälv, Stenungsund och Tjörn

Preliminär slutrapport 2011-05-31

payoff
kunskapens väg 6, 831 40 östersund
telefon 076-13 41 503 | www.payoff.nu

Innehåll

Innehåll.....	2
Förord	3
Sammanfattning.....	4
Inledning.....	8
Bakgrund och förutsättningar	8
Syfte och mål.....	8
Avgränsningar och antaganden.....	9
Rapportens struktur	9
Projektets klassificering	11
Ekonomisk analys.....	12
Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad	12
Intäkter.....	14
Kostnader	15
Resultat/lönsamhet – alla deltagare	16
Känslighetsanalyser	18
Jämförelser med likartade projekt	19
Sammanfattning av den ekonomiska analysen.....	24
Sammanfattning och slutsatser.....	25
Bakgrund.....	25
Slutsatser och sammanfattning	25
Bilagor.....	28
Bilaga 1	28
Bilaga 2.....	34
Bilaga 3.....	34

Förord

payoff har fått i uppdrag av Samordningsförbundet i Ale, Kungälv, Stenungsund och Tjörn att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 42 individer av totalt 46 som deltagit i projekt Jobbcoach i Ale kommun. Deltagarnas försörjningssituation och användande av samhällets resurser har följts upp av projektet. Uppföljningen ligger sedan till grund för beräkningar och analys. Syftet med utvärderingen är att studera hur personernas situation efter att ha lämnat projektet förändrats relativt situationen före dess medverkan i Jobbcoach. Slutsatserna i denna utvärdering avseende det ekonomiska resultatet bygger i första hand på det urval av deltagare som följts upp.

Jobbcoach har som målgrupp unga vuxna 18 – 24 år som är långtidsberoende försörjningsstödstagare och/eller långtidsarbetslösa alternativt sjukskrivna som bedöms ha goda rehabiliteringsförutsättningar. Målet är att deltagarna skall komma i arbete på den reguljära arbetsmarknaden, arbetspraktik eller hänvisas till rätt instans i de fall som ytterligare insatser krävs. Projektet är finansierat av Ale, Kungälv, Stenungsund och Tjörn.

Projektet har en mycket viktig målgrupp, som idag och på sikt är en av möjligheterna för att öka arbetskraftsutbudet och balansera de stora pensionsavgångarna som sker i framtiden. Huvuddelen av Sveriges kommuner står inför samma utmaning att hitta modeller och arbetsformer för att på sikt ”rädda” och finansiera välfärden.

Målet med utvärderingen är att visa på nyttan med projektet och synliggöra vilka effekter satsningen haft för samhället, samhällets olika aktörer och deltagarnas ekonomi. Genom att kostnaderna för projektet jämförts med vilka intäkter åtgärden leder till på lite längre sikt kan en bedömning göras ur ett socialt investeringsperspektiv. Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av vårt datorbaseerade program NyttoSam. Utfallet har därefter analyserats och sammanställts i denna rapport.

Nyttan med denna rapport är också att den skall påvisa vilka mervärden, framgångsfaktorer, lärande och på vilket sätt Jobbcoach arbetat nyskapande för att Ale kommun med samverkansparter skall kunna utveckla arbetet med att minska utanförskap och ohälsa hos unga vuxna som står utanför arbetsmarknaden. Ur ett socioekonomiskt perspektiv är det också intressant att se och diskutera hur samverkan, nyttjande av olika resurser mellan olika myndigheter i projektet påverkat möjligheterna att jobba effektivt med en helhetssyn för deltagarnas bästa.

Sammanfattning

Under denna rubrik redovisas de ekonomiska resultaten i korthet. För utförligare presentation och redovisningar, se kapitel 3, Ekonomisk analys, samt kapitel 4, Slutsatser och diskussion.

Projektets ekonomiska aspekter har bedömts utifrån två tidshorisonter, kort sikt (ett år) och medellång sikt (fem år). Resultaten har också bedömts ur de inblandade aktörernas olika perspektiv. Dessa är:

- Samhället som helhet
- Kommunen
- Regionen
- Arbetsförmedlingen
- Försäkringskassan
- Övrig stat
- Staten totalt
- Deltagarna
- Försäkringsgivarna

Resultat: Samhället som helhet

- Intäkten är på kort sikt (ett år) 2,6 milj. kr vilket motsvarar 63 000 kr per deltagare. På medellång sikt (fem år) är intäkten prognostiserad till 13,2 milj. kr.
- Lönsamheten är på kort sikt är drygt 1,4 milj. kr, motsvarande cirka 34 400 kr per deltagare. På medellång sikt är lönsamheten prognostiserad till 12 milj. kr. Detta resultat förutsätter att det faktiska utfallet efter det första året kvarstår i ytterligare fyra år. Lönsamheten på kort sikt är relaterat till att hela kostnaden för åtgärden belastar år ett. Se även en alternativ redovisning av resultatet i avsnittet om känslighetsanalyser.
- Lönsamheten kan även uttryckas som att en kronas insats gett 2,21 kr i avkastning på kort sikt och 11,05 kr på medellång sikt.
- Återbetalningstiden är sex månader.
- Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är 12 procent. Konkret innebär det att värdet av deltagarnas arbetsinsats ökat med elva procent och att deras konsumtion/behov av vård, omsorg, handläggning etc. minskat med, 22 procent. Allt räknat på ett års basis.

Resultat: Övriga aktörer

- Kommunen har intäkter motsvarande knappt 1 milj. kr på kort sikt och på fem års sikt 4,9 milj. kr. Orsaken till det positiva resultatet är minskat behov av försörjningsstöd, ökade skatteintäkter och minskad omsorg och handläggning. Lönsamheten är positiv, 779 000 kr efter ett år. Återbetalningstiden är endast tre månader. På fem års sikt är lönsamheten prognostiserad till 4,7 milj. kr.
- För regionen är intäkterna efter ett år 251 000 kr. Lönsamheten på kort sikt påverkas av åtgärdskostnaden och är därför 60 000 kr. På fem års sikt är intäkterna prognostiserade till cirka 1,1 milj. kr. Lönsamheten är i första hand kopplad till ökade skatteintäkter och minskade sjukvårdsinsatser. Återbetalningstiden är tio månader.
- Arbetsförmedlingen har ökade kostnader med 490 000 kr efter ett år. Orsaken till de ökade kostnaderna är att Arbetsförmedlingen medverkat med många åtgärder i projektet. Dessutom är Arbetsförmedlingen en av finansiärerna, vilket gör att lönsamheten efter ett år är -682 000 kr.
- Försäkringskassan har ökade kostnader för 12 av de totalt 42 deltagare som ingår i utvärderingen. Som ett resultat av detta uppvisar Försäkringskassan ett negativt resultat på kort sikt på cirka -328 000 kr.
- Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har en negativ lönsamhet på cirka -1 milj. kr. Anledningen till detta är att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan vardera finansierar 25 procent av kostnaderna för projektet plus de kostnader som ökat i övrigt genom deras medverkan i projektet. På medellång sikt är lönsamheten negativ, -1,9 milj. kr.
- Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst med 36 000 kr på kort sikt per deltagare och år.

Slutsatser och sammanfattning

Projekt Jobbcoach har som uppgift att lösa en av vår tids största utmaning i välfärden, nämligen att hitta nya vägar för att få ungdomar i utanförskap tillbaks till ett liv i samhällets gemenskap. De unga vuxna som Jobbcoach haft som målgrupp har varit eller riskerat att bli beroende av olika offentliga stöd för sitt uppehälle samtidigt som de inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. Dessutom har även sjukskrivna ungdomar med goda rehabiliteringsmöjligheter ingått i målgruppen.

Styrkan med att samverka är att aktörernas resurser kan samordnas och adekvata insatser kan sättas in för individens bästa med fokus på arbetslinjen. Alternativet hade varit att berörda ungdomar även i fortsättningen skulle fått insatser av myndigheterna var för sig och inte samordnat med en gemensam helhetssyn med individens bästa i fokus.

Det är också viktigt att inse att denna typ av projekt på kort sikt ökar behovet av vårdinsatser för vissa individer pga. att detta inte tidigare utretts, upptäckts eller att ingen aktör tagit ansvar för att sätta in behandling eller vård. Detta är ”kärnan” i ett socioekonomiskt perspektiv för att visa på hur samhällets resurser inte alltid används rationellt pga. inlåsnings effekter och gråzoner. Det är därför inte rimligt att på kort sikt förvänta sig ett stort genomslag för det ekonomiska resultatet i detta projekt.

Genom denna utvärdering och de beräkningar som genomförts med stöd av Nyttosam kan vi även sätta en prislapp på vad det kostar att inte göra något åt ungdomarnas situation. Med en genomsnittlig årlig kostnad för ungdomarnas utanförskap på cirka 546 000 kronor året före projektstart och med tanke på hur många år som återstår i arbetsför ålder, är det viktigt att istället se kostnaderna för Jobbcoach som en social investering. De årliga kostnaderna för utanförskapet är beräknade med utgångspunkt från nyttjandet av samhällets vård, omsorg och handläggning av olika typer av ersättningar plus produktionsbortfallet genom uteblivna arbetsinsatser.

Efter avslutat projekt har deltagarna i urvalet i genomsnitt minskat sina beräknade samhällskostnader med drygt 63 000 kronor. Detta beror i första hand på att flera av ungdomarna kommit i arbete med eller utan subventioner och att vård, omsorg och handläggning riktade till deltagarna i viss mån minskat. Detta är sannolikt ett rimligt resultat för en målgrupp med ett relativt långt gånget utanförskap och där deltagarna i flera fall har varit i behov av rehabiliteringsinsatser, som i första hand påverkar det ekonomiska resultatet på kort sikt. I denna utvärdering ligger kostnaderna kvar i prognosen fem år framåt och utgör en stor potential till förbättring. För att verkligen få veta hur det förhåller sig framåt krävs en uppföljande utvärdering.

Alternativt kan också resultatet beskrivas i termer av hur mycket av kostnaderna för utanförskapet som är möjligt att påverka efter avslutat projekt, dvs. närmare 500 000 kronor per deltagare och år. Även om det inte är sannolikt att alla i målgruppen kommer att klara sig helt utan olika typer av insatser och stöd och blir fullt produktiva utan lönesubventioner finns det en mycket stor potential för att skapa ytterligare samhällsnytta genom att fortsätta jobba aktivt med deltagarna efter avslutat projekt.

Projekt Jobbcoach är lönsamt på samhällsnivå och har en återbetalningstid på endast sex månader. Av aktörerna är det främst kommunen och regionen som minskat sina kostnader, med stora möjligheter till ytterligare förbättringar. Det är intressant att se att insatserna ger ökade skatteintäkter, men också minskade kostnader för förbrukning av aktörernas resurser och för kommunen ett minskat försörjningsstöd.

Förutom samhället har denna typ av projekt ytterligare en ”vinnare” och det är ungdomarna som genom Jobbcoach blivit sedda och som också bör ha fått förutsättningar för en bättre livskvalitet, samtidigt som deras ekonomi rejält förbättrats. Genom att ungdomarna mår bättre påverkas även deras anhöriga och övriga närstående, vilket alltid är viktigt att påpeka även om detta inte värderas i ekonomiska termer i denna utvärdering.

Jämfört med andra liknande projekt har Jobbcoach en något högre lönsamhet på kort sikt, lägre kostnader och kortare återbetalningstid. Däremot är verkningsgraden och lönsamheten på fem år sikt något lägre.

Det är angeläget att verksamhetsansvariga, finansiärer och genomförare diskuterar vad denna utvärdering hittills gett för kunskaper kring projektets utfall ekonomiskt kopplat till bl. a. socioekonomiska effekter. Konkret innebär det att jämföra det ekonomiska resultatet med hur samhällets olika strukturer, resurser, system, organiserats och samverkat för att arbeta med en helhetssyn för deltagarnas bästa.

I en fortsatt analys är det också viktigt att lyfta fram vilka mervärden, framgångsfaktorer, innovativa arbetsformer som varit bärande för projektet. Några frågor att fundera vidare på:

- Har samverkan och närhet till olika aktörer inneburit ett bättre utnyttjande och hushållande av samhällets resurser och i så fall på vilket sätt?
- Vad har vi lärt oss och vad kan vi utveckla eller implementera i de reguljära verksamheterna?
- Vad hade hänt med målgruppen om vi inte haft projekt Jobbcoach eller gjort som vanligt och hur skall deltagarna stöttas i fortsättningen?
- Hur hanteras målgruppen idag, de som inte deltagit i Jobbcoach?
- Hur tar vi tag i de förbättringsområden som lyfts fram av projektet?
- Vad sätter vi för ekonomiska mål för kommande projekt och hur uttrycker vi dem i monetära termer?
- Hur går vi från ett kortsiktigt kostnads- till ett socialt investeringsperspektiv? Kan kostnaderna redovisas som en avskrivning över tiden eller en social fond skapas för sociala satsningar?

Inledning

Projekt Jobbcoach finansieras av Samordningsförbundet Ale, Kungälv, Stenungsund och Tjörn. Ale kommun är projektägare. payoff har fått i uppdrag av Samordningsförbundet Ale, Kungälv, Stenungsund och Tjörn att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 42 personer som deltagit i projektet Jobbcoach.

Bakgrund och förutsättningar

Målgruppen för projekt Jobbcoach har varit unga vuxna 18 – 24 år, som är långtidsberoende försörjningsstödstagare och/eller långtidsarbetslösa. Alternativt kan det även vara sjukskrivna ungdomar som bedöms ha goda rehabiliteringsförutsättningar. Deltagarna har det gemensamt att de av Arbetsförmedlingen och Försörjningsstödsenheten bedömts vara i behov av särskilda insatser för att kunna finna, få och behålla ett arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Åtgärdstiden har i genomsnitt varit 28 veckor, med en stor spridning mellan deltagarna på 4 och 75 veckor. Åldern för deltagarna har varierat mellan 20 och 26 år, med en medelålder på 22 år. Andelen kvinnor är 50 procent.

Urvalet till denna utvärdering är gjort bland samtliga deltagare som avslutat sitt deltagande i Jobbcoach, totalt 46 personer. Tanken var att genomföra en totalstudie, men för fyra av deltagarna skedde inga mätbara ekonomiska förändringar alternativt att de avslutade deltagandet i förtid. Slutsatserna i denna utvärdering bygger därför i första hand på de personer som ingått i urvalet.

Syfte och mål

Syfte

Syftet är att ge personer som stått utanför arbetsmarknaden en längre tid en personlig coaching för att få arbete/praktik på den öppna arbetsmarknaden.

Mål

- komma ut direkt på den öppna arbetsmarknaden utan några mer insatser.
- beredas praktikplats för att kunna bedöma personens möjlighet att komma ut på den öppna arbetsmarknaden med eventuellt ytterligare insatser.
- heltäckande bedömning av problem och möjligheter, och därefter hänvisas till rätt instans för att undvika rundgång mellan olika myndigheter.
- ökad livskvalité.

Mer information om Jobbcoach finns i bilaga 1.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för föreliggande beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden.
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet.
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer.
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella "icke-ekonomiska" effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte.
- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte.
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka.
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag.
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet.

Rapportens struktur

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redogör för Jobbcoachs klassificering. Därefter kommer ett avsnitt som redovisar den ekonomiska analysen. Där beskrivs projektets samhällsekonomiska potential. Sedan redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnader verksamheten haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl payoff-tid som en kostnads-/intäktskalkyl på kort och medellång sikt.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/aktörer som ingår i samhället; kommunen, regionen, staten samt individerna/hushållen

och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för arbetsförmedlingen, försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, "övrig stat".

För kommunen och regionen redovisas även intäkterna på kort och medellång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Hur lönsamheten påverkas av eventuella externa faktorer redogörs redovisas i två olika känslighetsanalyser.

I den sista delen i rapporten sammanfattas och analyseras resultatet.

I bilagor finns en presentation av Jobbcoach, tabeller med detaljerad information för de olika nyckeltalen och slutligen en kort presentation av NyttoSam.

Projektets klassificering

payoff har tagit fram ett system för klassificering av olika samverkansprojekt/verksamheter. Det innebär att likvärdiga projekt/verksamheter klassas in i ett antal separata kategorier. Syftet med klassificeringen är att;

1. skapa krav på tydligare målsättning för verksamheten/projektet
2. möjliggöra jämförelser mellan likvärdiga verksamheter - hur bra är resultatet av aktuellt projekt/vår verksamhet jämfört med likartade projekt/verksamheter?
3. underlätta lärandet av vilka åtgärder som leder till effektivitet och bra lönsamhet och, som i sin tur, möjliggör att vi kan satsa på bra åtgärder för kommande projekt/ verksamheter och underlättar en eventuell implementering

Enligt det system för klassificering som payoff tagit fram tillhör Jobbcoach klass T8. Kriterierna för att tillhöra klass T8 är följande;

Steg 1. Projektet är utvärderat med vår standardmetod (efterläge jämförs med föreläge). Detta kriterium har uppfyllts.

Steg 2. Projektets mål är primärt att få in deltagarna i arbetslivet. Detta kriterium har uppfyllts.

Steg 3. Utanförskapet är relativt omfattande för deltagarna. Projektet har en potential per deltagare i föreläget på 547 000 kr. Detta innebär låg produktion och/eller viss resursförbrukning i föreläget.

Steg 4. Resurserna i projektet är normalstora. Projektet har kostat 29 100 kr per deltagare.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i sex delar;

1. Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad
2. Intäkter på kort och medellång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder samt
4. Lönsamhet på kort och medellång sikt inklusive payoff - tid
5. Känslighetsanalyser
6. Jämförelse med likartade projekt/verksamheter

Den ekonomiska analysen är även sammanfattad i ett antal diagram som delvis redovisas i detta avsnitt och delvis i bilagor.

Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad

I tabell 1 nedan framgår projekt Jobbcoach samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som på kort sikt - 12 månader - maximalt kan uppnås när insatsen startade, kopplat till de 42 individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en verkningsgrad på 100 procent, dvs. att hela den i föreläget tillgängliga potentialen kunnat utnyttjas i efterläget genom projektets drivande.

Begreppsförklaring

Med tillgänglig potential i föreläget avses den potential som fanns att tillgå då deltagarna kom in i verksamheten. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av skillnaden mellan ett heltidsarbete med genomsnittslön minskat med värdet av deltagarens (eventuella) arbete vid ingång i projektet, plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i verksamheten. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar¹ vård eller omsorg utgör potentialen cirka 550 000 kr på ett år. Om alla deltagare skulle ha ett produktivt arbete på heltid och inte någon skulle vara i behov av stödresurser vore potentialen noll.

Högsta potential på individnivå i Jobbcoach var ca 630 000 kr. Detta är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som var i behov av vissa vårdresurser i föreläget.

¹ Med överkonsumtion avses vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtionen som är kopplad till "livets vardag".

Tabell 1. Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential i före- och efterläge samt projektets verkningsgrad

	Kort sikt
Tillgänglig potential i föreläge, <i>varav</i>	22 915 629 kr
produktion	21 760 044 kr
vård, omsorg och handläggning	1 155 585 kr
Faktisk produktion i föreläge	2 %
Faktisk produktion i efterläge	12 %
Utnyttjad potential, <i>varav</i>	2 641 839 kr
produktion	2 387 024 kr
vård, omsorg och handläggning	254 815 kr
Verkningsgrad, <i>varav</i>	12 %
produktion	11 %
vård, omsorg och handläggning	22 %
Kostnad per verkningsgrad	2 469 kr
Kvarvarande potential i efterläge	20 273 790 kr

Lägsta potential på individnivå var 378 000 kr. Den totala potentialen på ett års basis utgjorde 23 milj. kr vid projektets start, motsvarande 547 000 kr per deltagare.

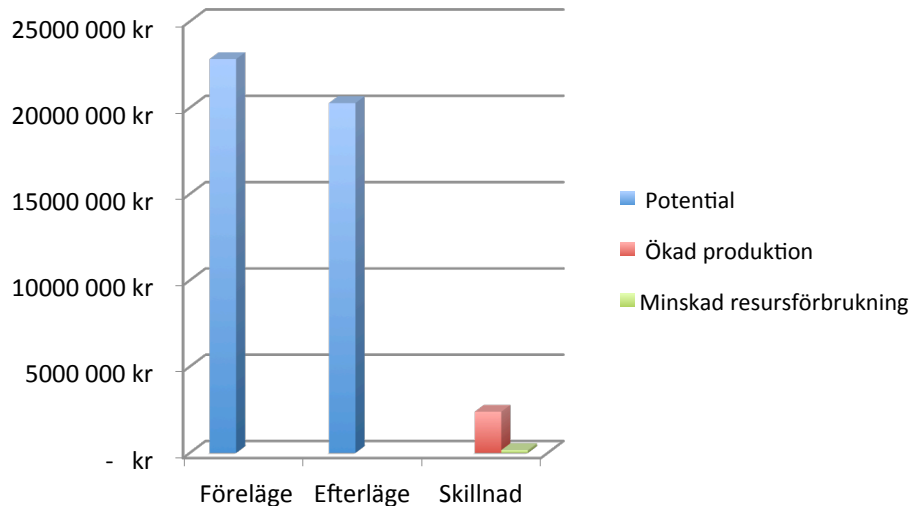
Genom att vissa deltagare kommer in i arbete i kombination med minskat vård- och omsorgsbehov frigörs en del av den ursprungliga, tillgängliga potentialen. Den dag alla kommit in i heltidsarbete utan subventioner och inte konsumerar någon vård och omsorg har all potential frigjorts. Det innebär att minskad potential ska tolkas som att projektet har gått i positiv riktning. I detta fall har potentialen minskat ("utnyttjad potential") med cirka 2,6 milj. kr, vilket motsvarar en verkningsgrad på 12 procent².

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett "sannolikt" och ett "teoretiskt". Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar verksamheten under halva tiden fram till förväntad pensionsålder. Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder, dvs. 67 år. Värdena för det sannolika respektive teoretiska potentialen på lång sikt är 467 milj. kr och drygt en miljard kr. Utslaget per deltagare motsvarar det senare 24,4 milj. kr. Även om dessa belopp till stor del är hypotetiska visar de på vilka enorma potentialer som det ligger i ett reducerat utanförskap!

Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör projektets resultat mer i detalj är att beskriva hur deltagarnas potential har utnyttjats dels genom förändrad produktion, dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning i efterläget jämfört med föreläget.

² 2,6/23 = 11,5 %

Figur 1. Verksamhetens potential i före- respektive efterläge. Den ökade produktionen (röd stapel till höger) inklusive den minskade reala resursförbrukningen (gulgrön stapel till höger) motsvarar en verkningsgrad på kort sikt på 12 procent.

De blå staplarna i figur 1 ovan beskriver dels tillgänglig potential i föreläget, dels kvarvarande potential i efterläget. Att stapeln i efterläget är kortare beror på att viss potential (2,6 milj. kr) frigjorts genom att vissa deltagare kommit in i produktivt arbete samt att behovet av olika resurser minskat i efterläget jämfört med föreläget.

Den produktion som de facto förekom i föreläget var 470 000 kr, motsvarande cirka 11 000 kr per deltagare. Produktionsutnyttjandet motsvarar två procent av den totala produktionspotentialen³ i föreläget medan den ökat till drygt 12 procent i efterläget.

Den totala potentialen i föreläget (23 milj. kr) var fördelad på möjligt produktionsutrymme (21,8 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (1,2 milj. kr).

Genom ökad produktion och framför allt minskat behov av olika resurser har den totala potentialen minskat med 11,5 procent vilket åskådliggörs av skillnaden mellan de blå staplarna i figuren ovan. I kronor motsvaras det av knappt 2,6 milj. kr, fördelat på knappt 2,4 milj. kr på ökad produktion och 250 000 kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Detta resultat åskådliggörs av de båda staplarna till höger.

Intäkter

I tabell 2 nedan redovisas en sammanställning över de intäkter Jobbcoach genererat på kort sikt (ett år) för samhället som helhet samt uppdelat på kommun, region och stat.

I tabell 3 följer en motsvarande redovisning för statens olika sektorer samt för individen/hushållet och försäkringsgivarna. De prognostiserade intäkterna på medellång sikt, fem år, redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, region och stat.

³ Vad som maximalt kan produceras om alla deltagare är i arbete och arbetar heltid utan subvention

Inom den statliga sektorn särredovisas intäkter på medellång sikt även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Anledningen till att intäkterna på medellång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget. Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna på individnivå, såväl på kort som på medellång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

Tabell 2. Intäkter på kort och medellång sikt för samhället som helhet samt för den offentliga sektorn.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år
Samhället som helhet	2 641 839 kr	370 322 kr	-114 616 kr	13 209 197 kr
Kommunen	970 571 kr	146 188 kr	-64 238 kr	4 852 855 kr
Regionen	250 788 kr	24 352 kr	-4 154 kr	1 253 940 kr
Staten	-219 089 kr	97 468 kr	-189 627 kr	-1 095 445 kr

Som framgår av tabell 2 beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 42 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning på kort sikt (ett år) vara 2,6 milj. kr. På medellång sikt (fem år) beräknas intäkten till 13,2 milj. kr. Intäkt per deltagare på kort sikt är 63 000 kr.

Tabell 3. Intäkter på kort och medellång sikt för statens olika sektorer samt för övriga sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år
Arbetsförmedlingen	-490 277 kr	396 kr	-204 079 kr	-2 451 383 kr
Försäkringskassan	-137 031 kr	10 812 kr	-35 531 kr	-685 154 kr
Övrig stat	408 219 kr	94 162 kr	-56 781 kr	2 041 093 kr
Individerna/hushållen	1 514 650 kr	160 136 kr	-57 825 kr	7 573 248 kr
Försäkringsgivarna	93 847 kr	16 763 kr	-3 692 kr	469 233 kr

Kostnader

Åtgärdskostnaden för de 42 personer som ingår i utvärderingen har varit 1,2 milj. kr inklusive och 979 000 kr exklusive indirekta skatter. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad på 29 000 kr respektive 23 000 kr. Av den totala kostnaden står parterna i Samordningsförbundet för 25 procent vardera, kommunen, regionen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

Tabell 4. Kostnader för projektets genomförande för samhället som helhet samt för berörda aktörer. Samhällets kostnader inkluderar indirekta skatter.

	Totalt	Per deltagare
Samhället som helhet ⁴	1 224 158 kr	29 147 kr
Kommun	195 865 kr	4 663 kr
Region	195 865 kr	4 663 kr
Arbetsförmedlingen	195 865 kr	4 663 kr
Försäkringskassan	195 865 kr	4 663 kr

Resultat/lönsamhet – alla deltagare

I tabell 5 nedan redovisas en sammanställning över projektets resultat/lönsamhet för samhället som helhet och för kommunen, regionen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt för staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt som ett medellångt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant⁵, payoff-tiden, vilken anger efter hur lång tid åtgärdskostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Samhället som helhet

Lönsamheten för samhället är positiv på kort sikt, drygt 1,4 milj. kronor. På medellång sikt är lönsamheten 12 milj. kr. Projektkostnaden belastar resultatet efter ett år. Se känslighetsanalysen för en alternativ beräkning av med avskrivning av kostnaderna. Lönsamheten efter fem år är en prognos baserad på utfallet efter att deltagarna avslutat Jobbcoach.

⁴ Anm. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter.

⁵ Beräkningen är bara relevant om intäkten är positiv efter ett år

Tabell 5. Lönsamhet på kort och medellång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år	Medelvärde, kort sikt	Payoff-tid
Samhället som helhet	1 446 561 kr	341 441 kr	-143 496 kr	12 013 918 kr	34 442 kr	6
Kommunen	779 326 kr	141 567 kr	-68 859 kr	4 661 610 kr	18 555 kr	3
Regionen	59 544 kr	19 731 kr	-8 775 kr	1 062 696 kr	1 418 kr	10
Staten totalt, varav	-1 031 878 kr	77 829 kr	-209 265 kr	-1 908 234 kr	-24 569 kr	i.v.
Arbetsförmedlingen	-681 521 kr	-1 791 kr	-208 700 kr	-2 642 628 kr	-16 227 kr	i.v.
Försäkringskassan	-328 275 kr	6 191 kr	-40 152 kr	-876 399 kr	-7 816 kr	i.v.
Övrig stat	169 163 kr	88 386 kr	-62 557 kr	1 802 037 kr	4 028 kr	
Individerna/hushållen	1 514 650 kr			7 573 248 kr	36 063 kr	
Försäkringsgivarna	93 847 kr			469 233 kr	2 234 kr	

Jobbcoachs återbetalningstid är sex månader. Den positiva lönsamheten främst på att flera av deltagarna kommit in i arbete men också till viss del på att flera av deltagarna kunnat göra sig mindre beroende av olika offentliga resurser. Värdet av detta överstiger verksamhetens kostnad redan efter sex månader.

Avkastningen per satsad krona är 2,21 kr på kort sikt och 11,05 kr på medellång sikt.

Kommunen

Kommunen uppvisar ökade intäkter på kort sikt med knappt 1 milj. kr. På fem års sikt är intäkten 4,9 milj. kr, vilket motsvarar 116 000 kr per deltagare. Intäkterna kommer från minskade kostnader för ekonomiskt bistånd, omsorg och handläggning. Därutöver har även skatteintäkterna ökat pga. höjd sysselsättningsgrad bland deltagarna. Lönsamheten är på kort sikt positiv 780 000 kr och på medellång sikt 4,7 milj. kr. Återbetalningstiden är tre månader.

Eftersom projektet delfinansierats av kommunen påverkar detta lönsamheten negativt första året och det är viktigt att notera att lönsamheten trots detta är positiv. På sikt förutsätter lönsamheten att deltagarnas situation inte förändras relativt efter att de avslutat projektet.

Regionen

Regionen uppvisar positiva intäkter på såväl kort som medellång sikt, 251 000 kr respektive cirka 1,3 milj. kr. Intäkten efter ett år motsvarar drygt 6 000 kr per deltagare. Det är både ökade skatteintäkter och minskade vårdinsatser som resulterat i ökade

intäkter. Orsaken till detta är att denna typ av projekt för den genomsnittlige deltagaren inneburit ett minskat vårdbehov.

Lönsamheten är på kort sikt positiv 60 000 kr för regionen. På medellång sikt är lönsamheten 1,1 milj. kr. Återbetalningstiden är 10 månader.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har ökade kostnader med närmare 490 000 kr efter ett år. Inklusivt åtgärdskostnaden -682 000 kr. Arbetsförmedlingen resultat beror på ökade kostnader för handläggning, lönesubventioner och andra insatser som satts in i syfte att bryta utanförskapet och att deltagarna skall komma i ett arbete. Värt att notera att detta ger en mycket stor potential att på sikt minska lönesubventionerna för deltagarna, vilket också minskar Arbetsförmedlingens övriga kostnader för handläggning och stöd.

Försäkringskassan

Försäkringskassan har ökade kostnader för 12 av de totalt 42 deltagare som ingår i utvärderingen. Som ett resultat av detta uppvisar Försäkringskassan intäkter på kort sikt på cirka -137 000 kr. På medellång sikt är intäkterna drygt -685 000 kr. Lönsamheten är negativ på kort sikt, -328 000 kr. På medellång sikt -876 000 kr.

Staten totalt

Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har ökade kostnader med 219 000 kr efter ett år och på fem år på -1,1 milj. kr. Lönsamheten är negativ på kort sikt, -1 milj. kr. Efter fem år fortsatt negativ, -1,9 milj. kr när åtgärdskostnaderna avräknats.

Individerna/hushållen och försäkringsgivarna.

Deltagarna har fått cirka 1,5 milj. kr i ökade disponibla inkomster på kort sikt. Detta motsvarar 36 000 kr i genomsnitt per deltagare och år. Försäkringsgivarna (avser främst avtalsförsäkringar) får ökade intäkter motsvarande 94 000 kr på kort sikt som en följd av projektet.

Känslighetsanalyser

Känslighetsanalysen syftar till att analysera hur det uppnådda resultatet påverkas om man antar att andra faktorer, än de inom projektet vidtagna, gett utslag på utfallet. Exempel på sådana "exogena variabler" kan vara konjunkturer, händelser i individens privata liv, kortsiktiga undanträngningar etc.

Känslighetsanalys 1.

Om man antar att 25 procent av deltagarna (motsvarande cirka tio st.) nått sin förbättrade status även utan medverkan i Jobbcoach, hur påverkas lönsamheten för sam-

hället? Beräkningen genomförs på så sätt att vi reducerar intäkten med 25 procent medan den totala kostnaden behålls. Den totala intäkten för samhället reduceras till 2 milj. kr medan kostnaden alltså är 1,2 milj.kr. Resultatet av detta blir att lönsamheten är 786 000 kr, motsvarande 18 700 kr per deltagare (jämfört med 34 400 kr utan den 25 procentiga reduktionen i intäkt). Återbetalningstiden ökar med två månader till åtta månader.

Känslighetsanalys 2.

En alternativ känslighetsanalys vid en urvalsstudie baseras på att man exkluderar extremvärden (högsta och lägsta) från de ekonomiska beräkningarna. På så sätt kan man undvika att ett enda enskilt värde som kommit med i urvalet snedvrider resultatet på ett icke representativt sätt.

Exkluderar man nu detta extremvärde i kombination med att vi tar bort det allra sämsta värdet sjunker intäkten från 2,6 milj.kr till 2,4 milj.kr. Lönsamheten per deltagare sjunker då från 34 400 kr till 28 300 kr på ett års sikt. Återbetalningstiden ökar i detta fall från sex till sju månader.

Känslighetsanalys, 3

En tredje känslighetsanalys kan genomföras genom att Jobbcoach's kostnad "avskrivs" på exempelvis tio år. Kostnaden per år blir då $1\,224\,000/10 = 122\,400$ kr vilket ger en kortsiktig positiv lönsamhet på cirka 2,5 milj. kr. På fem års sikt är lönsamheten cirka 12,6 milj.kr om "avskrivningen" tillämpas. Motsvarande siffror utan avskrivning är 1,4 milj. kr och 12 milj. kr.

Jämförelser med likartade projekt

Den klassificering av våra utvärderingar som payoff tillämpar möjliggör en relevantare jämförelse mellan likvärdiga projekt och verksamheter, dvs. verksamheter som har liknande förutsättningar. Jobbcoach tillhör, enligt vår klassificeringsterminologi, klass T8. Det innebär att vi utvärderat verksamheten med vår standardmetod, 12 månader före och efter deltagandet, att målet är att få in deltagarna i arbetslivet, att utanförskapet är relativt omfattande och att resurserna i verksamheten är normalt stora.

Jämförande värden

Om vi jämför resultatet för Jobbcoach med de 15 övriga projekt eller verksamheter inom klass T8 som payoff utvärderat de senaste tre åren framgår följande (snittvärdet för de 15 övriga i parentes):

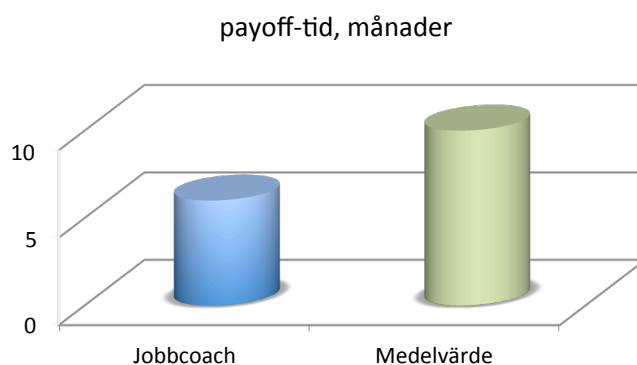

Diagram 1. Återbetalningstid, sex månader (tio månader). Detta innebär en kortare återbetalningstid än genomsnittet inom klassen.

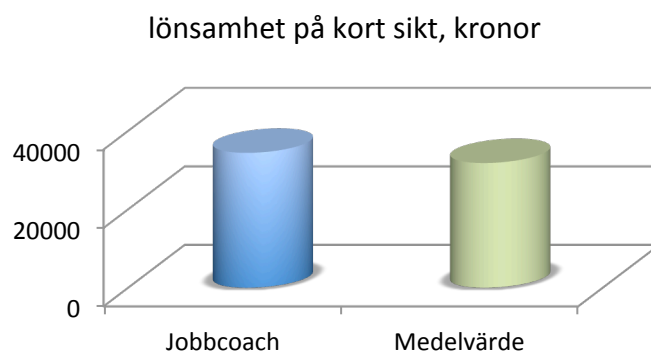

Diagram 2. Lönsamhet per deltagare kort sikt, 34 400 kr (31 800 kr). Detta innebär något högre lönsamhet på kort sikt än genomsnittet inom klassen.

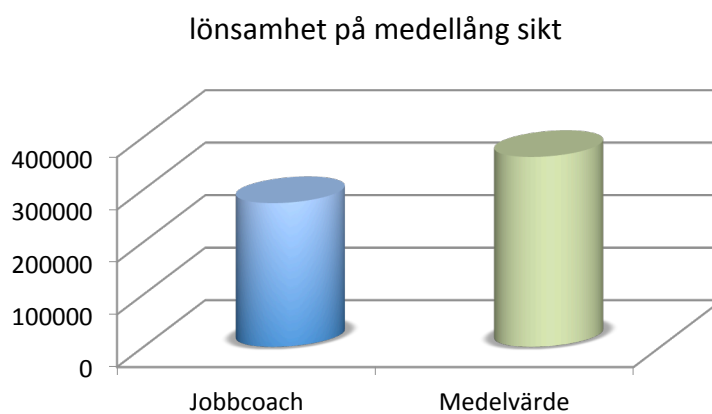

Diagram 3. Lönsamhet per deltagare medellång sikt, 286 000 kr (362 000 kr). Detta innebär lägre lönsamhet på medellång sikt än genomsnittet inom klassen.

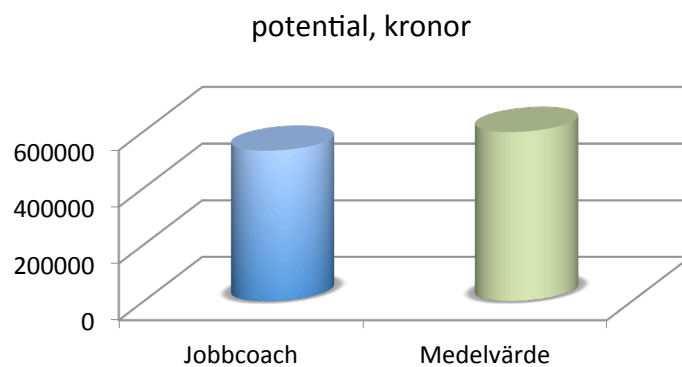

Diagram 4. Potential per deltagare i föreläget är 546 000 kr (597 000 kr). Detta innebär en lägre potential än genomsnittet inom klassen.

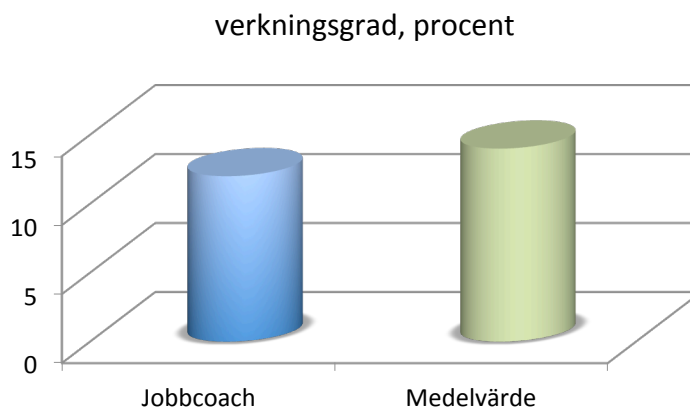

Diagram 5. Verkningsgrad 12 procent (14 procent). Detta innebär en något lägre verkningsgrad (lägre produktivitet) än genomsnittet inom klassen.

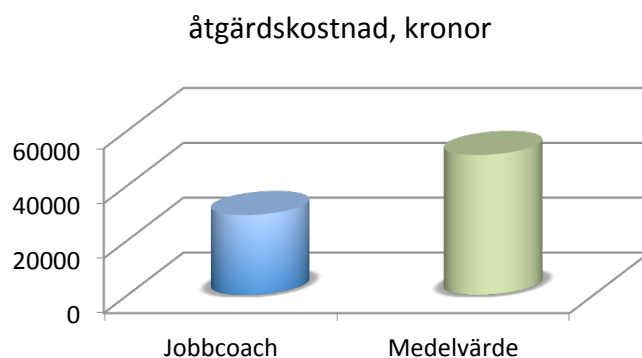

Diagram 6. Åtgärds kostnad per deltagare, 29 100 kr (51 000 kr). Detta innebär lägre kostnad per deltagare än genomsnittet inom klassen.

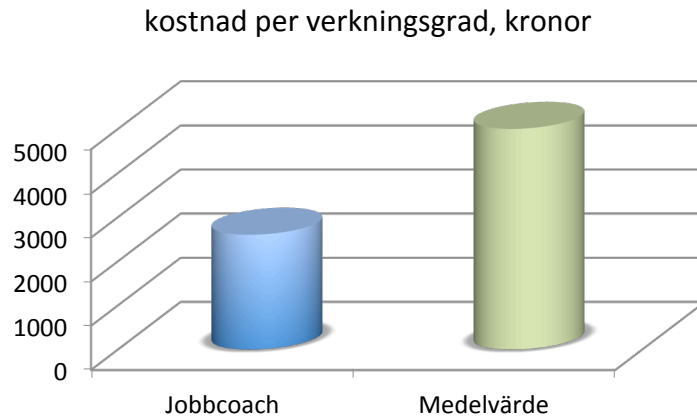

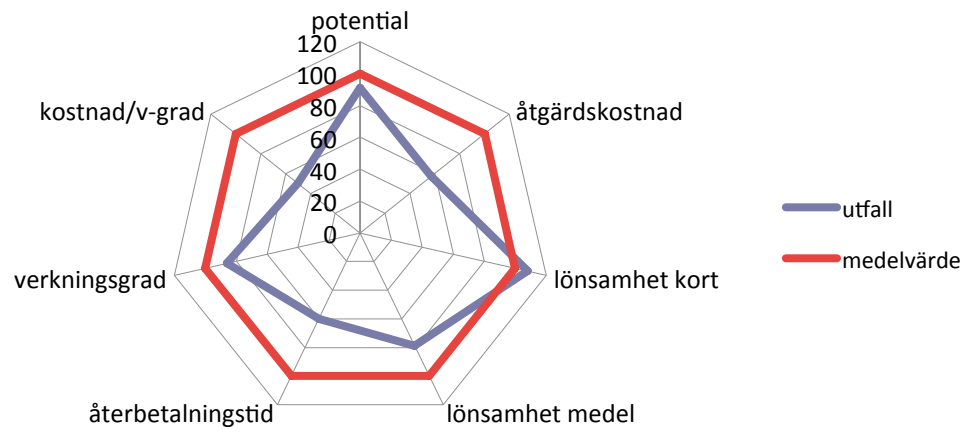
Diagram 7. Kostnad per verkningsgrad, 2 500 kr (5 000 kr). Detta innebär en lägre kostnad per verkningsgrad (högre effektivitet) än genomsnittet inom klassen.

Nyckeltalen – avvikelser från medelvärde

Ett sätt att redovisa de viktigaste nyckeltalen utifrån vår utvärdering av verksamheten Jobbcoach är att skapa ett s.k. polärt diagram där genomsnittet för nyckeltalen i aktuell klass erhåller värdet 100, se figur 3. Avvikelserna från det faktiska utfallet i utvärderingen redovisas därefter procentuellt.

Avvikelserna är beräknade på följande sätt:

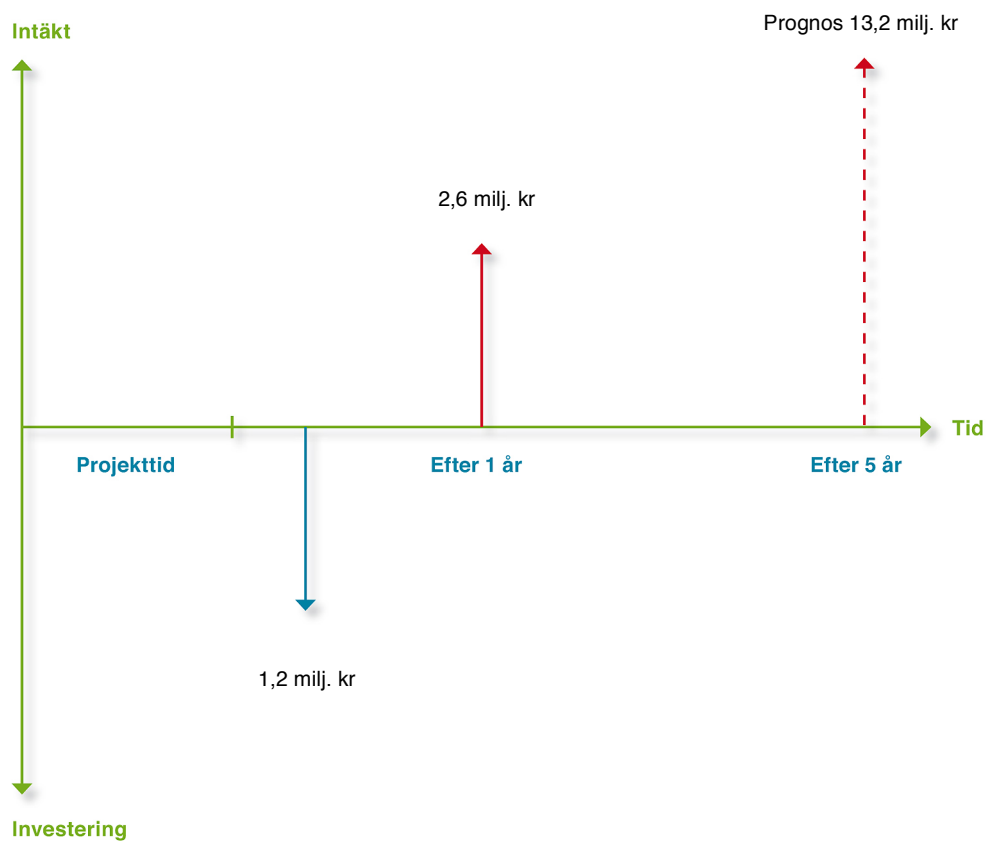
- Potential; $-51\,000/597\,000 = -9$ procent . Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 91.
- Åtgärdskostnaden; $-21\,900/51\,000 = -43$ procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 57.
- Lönsamhet på kort sikt; $2\,600/31\,800 = 8$ procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 108.
- Lönsamhet på medellång sikt; $-76\,000/362\,000 = 21$ procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 79.
- Återbetalningstid; $-4/10 = -40$ procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 60.
- Verkningsgrad; $-2/14 = -14$ procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 86.
- Kostnad per verkningsgrad; $-2\,500/5\,000 = -50$ procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 50.

Figur 3. Figur som illustrerar de olika nyckeltalens utfall relativt medelvärdet för övriga projekt och verksamheter inom klass T8. Lönsamhet på kort sikt ligger över snittet medan övriga nyckeltal ligger under snittet.

Sammanfattning av den ekonomiska analysen

I figur 3 nedan sammanfattar vi resultatet av den samhällsekonomiska analysen för de 42 deltagare som ingår i utvärderingen. Den gröna nedåtriktade pilen illustrerar åtgärdskostnaden medan de röda uppåtriktade pilarna illustrerar intäkter på kort och medellång sikt.

Figur 3. Figur som illustrerar projektets åtgärdskostnad samt de intäkter som projektet genererat på kort sikt respektive en prognos på medellång sikt. Alla värden avser de 42 deltagare som ingått i analysen om inget annat anges.

Sammanfattning och slutsatser

Bakgrund

Projekt Jobbcoach är finansierat av Samordningsförbundet med Ale kommun som projektägare. Socialtjänsten, Arbetsmarknadsenheten och Arbetsförmedlingen i Ale kommun är tillsammans genomförare.

Målgruppen för Jobbcoach är unga vuxna 18 – 24 år, som har bedömts vara i behov av särskilda insatser för att kunna finna, få och behålla ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Projektet startade i november 2008 och avslutades i december 2010.

Den samhällsekonomiska utvärderingen bygger på ett urval på 42 deltagare av de totalt 46 som deltagit i projektet. Tanken var att genomföra en totalstudie, men pga. att några deltagare inte fullföljde projektet eller där det saknades ett tydligt före- och efterläge kring personens ekonomi, föll fyra personer bort. Denna slutrapport baseras därför på individerna som ingår i urvalet.

Denna utvärdering tar i första hand fasta på hur Jobbcoach påverkat samhällets, aktörernas och deltagarnas ekonomi relativt kostnaderna för driften av projektet. För att få en bättre förståelse hur samhällets resurser använts i detta projekt är det också viktigt att se Jobbcoach ur socioekonomiskt perspektiv.

För att ta del av ytterligare information kring projektets arbetsformer, typfall, arbetsgång m.m. se bilaga 1.

Slutsatser och sammanfattning

Projekt Jobbcoach har som uppgift att lösa en av vår tids största utmaning i välfärden, nämligen att hitta nya vägar för att få ungdomar i utanförskap tillbaks till ett liv i samhällets gemenskap. De unga vuxna som Jobbcoach haft som målgrupp har varit eller riskerat att bli beroende av olika offentliga stöd för sitt uppehälle samtidigt som de inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. Dessutom har även sjukskrivna ungdomar med goda rehabiliteringsmöjligheter ingått i målgruppen.

Styrkan med att samverka är att aktörernas resurser kan samordnas och adekvata insatser kan sättas in för individens bästa med fokus på arbetslinjen. Alternativet hade varit att berörda ungdomar även i fortsättningen skulle fått insatser av myndigheterna var för sig och inte samordnat med en gemensam helhetssyn med individens bästa i fokus.

Det är också viktigt att inse att denna typ av projekt på kort sikt ökar behovet av vårdinsatser för vissa individer pga. att detta inte tidigare utretts, upptäckts eller att ingen aktör tagit ansvar för att sätta in behandling eller vård. Detta är "kärnan" i ett socioekonomiskt perspektiv för att visa på hur samhällets resurser inte alltid används rationellt pga. inlåsningseffekter och gråzoner. Det är därför inte rimligt att på kort sikt förvänta sig ett stort genomslag för det ekonomiska resultatet i detta projekt.

Genom denna utvärdering och de beräkningar som genomförts med stöd av NyttoSAM kan vi även sätta en prislapp på vad det kostar att inte göra något åt ungdomarnas situation. Med en genomsnittlig årlig kostnad för ungdomarnas utanförskap på cirka 546 000 kronor året före projektstart och med tanke på hur många år som återstår i arbetsför ålder, är det viktigt att istället se kostnaderna för Jobbcoach som en social investering. De årliga kostnaderna för utanförskapet är beräknade med utgångspunkt från nyttjandet av samhällets vård, omsorg och handläggning av olika typer av ersättningar plus produktionsbortfallet genom uteblivna arbetsinsatser.

Efter avslutat projekt har deltagarna i urvalet i genomsnitt minskat sina beräknade samhällskostnader med drygt 63 000 kronor. Detta beror i första hand på att flera av ungdomarna kommit i arbete med eller utan subventioner och att vård, omsorg och handläggning riktade till deltagarna i viss mån minskat. Detta är sannolikt ett rimligt resultat för en målgrupp med ett relativt långt gånget utanförskap och där deltagarna i flera fall har varit i behov av rehabiliteringsinsatser, som i första hand påverkar det ekonomiska resultatet på kort sikt. I denna utvärdering ligger kostnaderna kvar i prognosen fem år framåt och utgör en stor potential till förbättring. För att verkligen få veta hur det förhåller sig framåt krävs en uppföljande utvärdering.

Alternativt kan också resultatet beskrivas i termer av hur mycket av kostnaderna för utanförskapet som är möjligt att påverka efter avslutat projekt, dvs. närmare 500 000 kronor per deltagare och år. Även om det inte är sannolikt att alla i målgruppen kommer att klara sig helt utan olika typer av insatser och stöd och blir fullt produktiva utan lönesubventioner finns det en mycket stor potential för att skapa ytterligare samhällsnytta genom att fortsätta jobba aktivt med deltagarna efter avslutat projekt.

Projekt Jobbcoach är lönsamt på samhällsnivå och har en återbetalningstid på endast sex månader. Av aktörerna är det främst kommunen och regionen som minskat sina kostnader, med stora möjligheter till ytterligare förbättringar. Det är intressant att se att insatserna ger ökade skatteintäkter, men också minskade kostnader för förbrukning av aktörernas resurser och för kommunen ett minskat försörjningsstöd.

Förutom samhället har denna typ av projekt ytterligare en "vinnare" och det är ungdomarna som genom Jobbcoach blivit sedda och som också bör ha fått förutsättningar för en bättre livskvalitet, samtidigt som deras ekonomi rejält förbättrats. Genom att ungdomarna mår bättre påverkas även deras anhöriga och övriga närstående, vilket alltid är viktigt att påpeka även om detta inte värderas i ekonomiska termer i denna utvärdering.

Jämfört med andra liknande projekt har Jobbcoach en något högre lönsamhet på kort sikt, lägre kostnader och kortare återbetalningstid. Däremot är verkningsgraden och lönsamheten på fem år sikt något lägre.

Det är angeläget att verksamhetsansvariga, finansörer och genomförare diskuterar vad denna utvärdering hittills gett för kunskaper kring projektets utfall ekonomiskt kopplat till bl. a. socioekonomiska effekter. Konkret innebär det att jämföra det ekonomiska resultatet med hur samhällets olika strukturer, resurser, system, organiserats och samverkat för att arbeta med en helhetssyn för deltagarnas bästa.

I en fortsatt analys är det också viktigt att lyfta fram vilka mervärden, framgångsfaktorer, innovativa arbetsformer som varit bärande för projektet. Några frågor att fundera vidare på:

- Har samverkan och närhet till olika aktörer inneburit ett bättre utnyttjande och hushållande av samhällets resurser och i så fall på vilket sätt?
- Vad har vi lärt oss och vad kan vi utveckla eller implementera i de reguljära verksamheterna?
- Vad hade hänt med målgruppen om vi inte haft projekt Jobbcoach eller gjort som vanligt och hur skall deltagarna stöttas i fortsättningen?
- Hur hanteras målgruppen idag, de som inte deltagit i Jobbcoach?
- Hur tar vi tag i de förbättringsområden som lyfts fram av projektet?
- Vad sätter vi för ekonomiska mål för kommande projekt och hur uttrycker vi dem i monetära termer?
- Hur går vi från ett kortsiktigt kostnads- till ett socialt investeringsperspektiv? Kan kostnaderna redovisas som en avskrivning över tiden eller en social fond skapas för sociala satsningar?

Rapporten är sammanställd av payoff, 2011-05-31

Sven Vikberg

Claes Malmquist

sven@payoff.nu

claes@payoff.nu

Kontaktperson payoff: Sven Vikberg.

Kontaktperson för projekt Jobbcoach i Ale kommun är:

Lena Andersson, lena.c.andersson@ale.se

Kontaktperson för Samordningsförbundet Ale, Kungälv, Stenungsund och Tjörn är:

Per Liljebäck, per.liljeback@forsakringskassan.se

Tack för hjälpen med uppgifterna till utvärderingen, Lena!

Bilagor

- Presentation av Jobbcoach, Samordningsförbundet Ale, Kungälv, Stenungssund och Tjörn. Presentation och kommentarer är skrivna av projektets genomförare.
- Kompletterande tabell, samhällsekonomisk utvärdering.
- Presentation av NyttoSAM.

Bilaga 1

Projektnamn

Projekt Jobbcoach, Ale.

Projektägare

Ale kommun.

Projektgenomförare

Socialtjänsten, Arbetsmarknadsenheten och Arbetsförmedlingen i Ale kommun.

Projektfinansiär

Samordningsförbundet Ale, Kungälv, Stenungssund och Tjörn.

Syfte och mål

Syfte

Syftet är att ge personer som stått utanför arbetsmarknaden en längre tid en personlig coaching för att få arbete/praktik på den öppna arbetsmarknaden.

Mål

- komma ut direkt på den öppna arbetsmarknaden utan några mer insatser.
- beredas praktikplats för att kunna bedöma personens möjlighet att komma ut på den öppna arbetsmarknaden med eventuellt ytterligare insatser.
- heltäckande bedömning av problem och möjligheter, och därefter hänvisas till rätt instans för att undvika rundgång mellan olika myndigheter.
- ökad livskvalité.
- Målet är att *20 procent* av de som blir föremål för en insats skall kunna försörja sig själva efter avslutad insats.

Målgrupp

Målgruppen är långtidsberoende försörjningsstödstagare och/eller långtidsarbetslösa unga vuxna 18 - 24 år som gemensamt av Arbetsförmedlingen och Försörjningsstödsenheten bedöms vara i behov av särskilda insatser för att kunna finna, få och behålla ett arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Målgruppen kan även omfatta sjukskrivna ungdomar som bedöms ha goda rehabiliteringsförutsättningar samt de ungdomar som av Arbetsförmedlingen och Försörjningsstödsenheten bedöms riskera långtidsberoende/långtidsarbetslöshet på grund av särskilda behov som inte kan tillgodoses inom det ordinarie arbetsmarknadsåtgärdsutbudet.

Arbetslinjen skall vara mycket tydlig och innebörden av begreppet arbetsförmåga är därför viktig för synen på rehabilitering. De individer som är i behov av samordnad rehabilitering kan både ha fysiska, psykiska, sociala och arbetsmässiga behov. Några exempel på dessa är individer med diffus sjukdomsbild, smärta, utmattningsreaktion, kroniska sjukdomar, psykosocial problematik och socialt utsatta på arbetsmarknaden samt låg utbildningsnivå.

Målgruppen innefattar inte individer som har en känd svår social problematik, pågående missbruk och/eller kriminalitet och svåra psykiatriska problem.

Projektid

Projektet startade 2008-11-11 och avslutades 2010-12-31.

Ålders-och könsfördelning

I projektet har det ingått 24 män och 22 kvinnor. Genomsnittsålder vid avslut av projektdeltagande var 22,2 år.

Urval

Tanken var att göra en totalstudie med samtliga 46 deltagare. Efter att det visat sig svårt att få fram rättvisande uppgifter för samtliga deltagare blev till slut totalt 42 deltagare kvar som ingår i det urval som ingår i utvärderingen.

Arbetsmodell/metodik, resurser – och samverkan

Jobbcoach samarbetade med handläggarteamet IAA (Individ- och familjeomsorgen, Arbetsmarknadsenheten och Arbetsförmedlingen). Den enskilde aktualiseras genom någon utav samverkansparterna genom remissförfarande. En bedömningsgrupp bestående av representanter från Individ- och familjeomsorgen, Arbetsmarknadsenheten och Arbetsförmedlingen beslutar gemensamt om personen är aktuell för insatsen. Gemensam utredning och kartläggning av förutsättningar och behov görs och en gemensam arbets- och handlingsplan upprättas.

I samverkan med FK samt hälso- och sjukvården upprättas en gemensam rehabiliteringsplan. Det har inte funnits någon speciell fördelning mellan aktörerna men flertalet har inremitterats från Individ- och familjeomsorgen.

Deltagande i projektet har varit frivilligt och den enskilde har fått erbjudande om att delta. Den enskilde har fått:

- Motiverande, stödjande och coachande samtal inom de livsområden som har varit aktuella för just den enskilde t ex ekonomi, utbildning, hälsa osv.
- Utredning av förutsättning och behov samt insatser som syftar till att ringa in behov av särskilda insatser.
- Insatser utifrån behoven exempelvis arbetsprövning, arbetsträning och praktik i privat eller offentlig regi samt fortsatt stöd efter påbörjad anställning eller utbildning.
- Fysisk aktivitet vid behov.

Efter remissförfarandet påbörjade jobbcoach utredning av förutsättningar och behov. Första målet var att den enskilde skulle komma igång i någon form av sysselsättning. Under den närmaste tiden fortsatte utredning. De problem och hinder som uppenbarades åtgärdades i form av t ex samtalskontakter, fysiska aktiviteter, ekonomisk utredning/rådgivning samt praktisk samordning av kontakter med myndigheter och andra.

Samverkansgruppen bestod av personer med lärarutbildning och erfarenhet som arbetsmarknadshandläggare anställd av samordningsförbundet, socionomer från Individ- och familjeomsorgen och arbetsförmedlare. Gruppen har lång erfarenhet av arbete med unga vuxna samt kunskaper om arbetsmarknaden.

Gruppen träffades regelbundet för att diskutera remisser och följa upp deltagare. Samverkan har fungerat bra när det gäller målgruppen och den gemensamma planeringen har kunnat hållas. Verksamheternas krav på den enskilde har kunnat frångås i syfte att upprätta en mer individanpassad handlingsplan. Exempelvis kunde den enskilde vara fortsatt inskriven som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen utan att följa de traditionella program/krav som finns. Försörjningsstödet har även kunnat användas i motiverande syfte och kraven har kunnat individanpassas där också.

Typfall ett

Tidigare missbruksproblem

Låg utbildningsnivå

Ingen tidigare arbetslivserfarenhet

Social fobi

Dåligt socialt nätverk

Trångboddhet

En praktik – gick bra till en början men när det började pratas anställning då föll han tillbaka i tidigare mönster. Blev sjukskriven för depression. Ny praktik – började fungera bra igen. Fick stärkt självförtroende. Slutade röka. Var noggrann med tider. Fick erbjudande om ungdomsjobb genom kommunen under sex månaders tid. Fick förlängning året ut och möjlighet till fortsatt anställning är stor.

Typfall två

Oavslutade gymnasiestudier

Inga vänner el socialt umgänge

Boende hos ensamstående mamma

Flera misslyckade praktikplaceringar

Kom alltid för sent till allting och blev därför utskrivna från Af, tappade kontakten med socialsekreteraren och vänner. Alla tyckte hon var nonchalant och allmänt hopplös att jobba med. Kunde missa tiden till praktiken pga. ”trassel i håret”.

Efter flera möten med projektledaren och ytterligare en missad praktik blev beteendemönstret tydligt och det visade sig att flickan hade svåra tvångsbeteenden runt sin person. Hon kunde behöva 6 timmar för att bli klar att gå ut, två timmar i duschen, tre för att klä sig och så vidare. Om hon skulle passa en tid kl. 8 steg hon upp kl.2 på natten och missade ändå. Hon fick hjälp till kontakt och inom psykiatri och långvarig behandling påbörjades. Här avslutades deltagaren i projektet.

Typfall tre

Låg utbildningsnivå

Visst missbruk

Bodde på HVB hem under högstadietiden

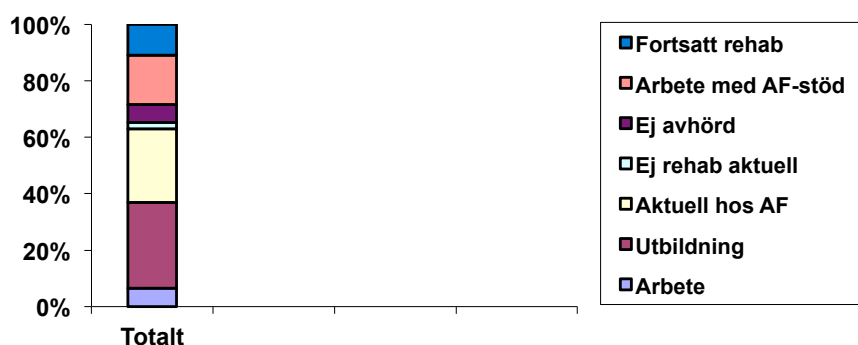
Få sociala kontakter

Kille som ”vänt på dygnet”, bodde i träningslägenhet, led ofta av migrän och andra fysiska problem. Hade svårt att klara sin dagliga livsföring. Fick praktikplats och utvecklades så sakta, men föll ofta tillbaka. Fick ny praktik, på en verkstad, med en ”faderlig” handledare. Här var han länge, utvecklades mycket, blev stabil både fysiskt och psykiskt. Blev motiverad att utbilda sig och går nu på andra året en yrkesutbildning, svets, trivs, är duktig och är självförsörjande på CSN-lån.

Resultat

Under perioden har man arbetat med 46 personer. Av dessa är 46 avslutade, 20 kvinnor och 26 män. Efter avslutad insats har 21 personer egen försörjning, se diagram

nedan. Målet är satt att 20 procent av personerna efter avslutad insats skall ha egen försörjning. Målet nåddes under 2010. Projektet avslutades 31 december 2010.

Efter avslutad aktivitet så har 54 procent av de 46 deltagarna egen försörjning genom arbete, arbete med stöd från AF eller utbildning.

Förbättringsområden

- Kontakten med vården/psykiatrin skall utvecklas och förbättras.
- Möjlighet till kortare studier – kontakt med KOMVUX med bibehållen ersättning.
- Samlokalisering av berörda ger kortare beslutsvägar och snabbare reaktion vid strul.

Framgångsfaktorer

- Tid – inga krav på omedelbar framgång och ingen deadline på insatsen.
- Täta kontakter med både den enskilde och arbets-/praktikplatsen i syfte att undvika avbrott.
- Samarbetet i teamet.

Kommentarer/övrigt

Det är viktigt att påpeka att deltagarna i projektet hade flera saker gemensamt exempelvis låg utbildningsnivå, psykiska besvär i form av social fobi, ångest och depression, liten eller ingen tidigare kontakt med arbetsmarknaden, glest socialt nätverk, få vux-enkontakter och misskötsel av sin allmänna dagliga livsföring (hygien, kost, sömn, fysiskt aktivitet, dygnsrytm, dataspelsmissbruk osv).

Deltagarnas problematik har varit långvarig, ofta sedan tidig barndom. Flera borde ha utretts under deras skoltid vilket dock inte har gjorts utan istället har de slussats fram tills de hoppade av grundskolan eller gymnasiets IV program. När dessa sedan möter arbetsmarknadens krav når de inte upp till kraven och får inte heller möjligheter att visa att de eventuellt kan något. Projektet har därför varit viktigt för dessa individer som härigenom fått möjlighet att få insikt om hur en arbetsplats fungerar och kunnat, i sin takt, med täta stödinsatser, klarat sig genom de hinder som fanns. Flera har motiverats till fortsatta studier inom områden där de har praktiserat.

Arbetsmodell och metod framarbetades av gruppen gemensamt. Den bygger på gruppens tidigare erfarenheter av samverkan, tillsammans med stödjande, utredande och motiverande samtal med den enskilde. Fortsatt arbete enligt modellen kräver att förutsättningar till samverkan ges av berörda samverkansparter. Det är viktigt att samverkansmodellen inte bygger på personliga relationer utan att den kan fortgå även vid personalbyte. Detta förutsätter dock att modellen är väl förankrad och accepterad av berörda chefer.

Bilaga 2.

Kompletterande tabell, samhällsekonomisk utvärdering

I tabell 6 redovisas intäkterna på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och regionen. Uppgifterna avseende de totala värdena i tabellerna gäller de 42 deltagare som ingått i utvärderingen. Även om urvalet av deltagare som ingått i utvärderingen skett slumpmässigt gäller medelvärden och nyckeltal i första hand urvalet och inte hela verksamheten. De max och minvärden som anges avser lägsta och högsta värde på kort sikt på individnivå.

Tabell 6. Intäkter på kort sikt, finansiella och reala effekter för kommun och region.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medelvärde
Kommunen, <i>varav</i>	970 571 kr	146 188 kr	-64 238 kr	23 109 kr
ekonomiskt bistånd	454 164 kr	83 381 kr	-48 739 kr	10 813 kr
skatt	371 983 kr	53 877 kr	-17 330 kr	8 857 kr
omsorg och handläggning	144 424 kr	26 515 kr	-15 499 kr	3 439 kr
Regionen, <i>varav</i>	250 788 kr	24 352 kr	-4 154 kr	5 971 kr
skatt	165 343 kr	23 948 kr	-7 703 kr	3 937 kr
sjukvård	85 445 kr	9 828 kr	-16 838 kr	2 034 kr

Bilaga 3.

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras m h t förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader o s v.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSAM de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, lands- och region, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

NyttoSAM skall ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av "mjuka" s.k. "icke-ekonomiska" effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.